A KIÚT
A KOZMIKUS ÚT

Most, hogy magunkat, hazánkat Európába újra beépítjük, a belső és külső változások kényszere zúdult ránk. A bénító múltat szétverve, minden elfojtott erőnket föl kell szabadítanunk. Új élet csak teljes erkölcsi átalakulásból fakad. A KOZMIKUS ÚT, egy új, nemzetközi (USA, Németország) és emberközi erkölcsi mozgalom, minden kereső, építeni és változni akaró embernek irányt mutat.

Az alapító **PETŐ FERENC** (Houston, Texas) hívással és kihívással fordul az új útkeresőkhöz, érdeklődőkhöz 1990. július 24-én, kedden este 7 órakor a Deák Ferenc Gimnáziumban (József A. sgt. 118.). A kozmikus út Kiáltványa füzet megváltása (30 Ft) szolgál belépőül.
További érdeklődés A kozmikus út 6701 Szeged, Postafiók 233. címre küldendő.

Kilógó csirkelábak

Szerencsétlenek és szerencselovagok

A termelésben elég a legkisebb figyelmetlenség, anyaghiba s kész *a selejt.* Utólag lehet a felelősöket keresni, de a veszteség már kész *tény.* Az induló vállalkozások egy része szintén „törvényszerűen" befuccsol. Olykor a nagy ötlet nem állja a gyakorlat próbáját, s a szakértelmet a lelkesedés és az önbizalom ideig-óráig pótolja csak.

A mezőgazdasághoz, az állattartáshoz „elvileg" értők, ha már nincs más választásuk, vagy ha a bombaüzletet látják csak maguk előtt, belevágnak. *A szükséges tőke legtöbbször hiányzik,* így keresni kell egy céget, melytől mondjuk a vállalkozó csirkésnek, mint a „kotlóstyúktól" védettséget várnak. Ezeknek a cégeknek is érdekük, hogy begyűjtsék „csibéiket", hisz az integrációért cserébe meghatározott díjat számolnak fel, sőt ha kedvezőtlen adottságú téeszekről van szó, még az állami támogatás is a közös kasszát gyarapítja. Az ügyfél csak akkor fizet, ha leadta a leszerződött jószágait. *A baj ott kezdődik, ha a bevétel kisebb mint az integrátornál lajstromba vett költségek.* No jó, nem volt szerencséje, le kell dolgozni a veszteséget, indulhat a következő turnus. Közben élni is kell valamiből. Hallottam olyanról, aki *a hozomra adott tápot féláron adta* a falujában, s csirkét árult a hetipiacon. Annak is megvan a technikája, hogyan kell *az elhullást bizonyító csirkelábakat beszerezni.* Ilyen előzmények után könnyen megjósolható, a hólabdából mielőbb lavina válik.

Kezdődhet a bírósági hercehurca, a megítélt kártérítésnek egyre többször *nincs fedezete.* Letiltható jövedelemnek se híre, se hamva. A végrehajtó megjelenésekor nem segít a sírás-rívás. Akinél talál valamit, az tényleg egy szerencsétlenül befuccsolt polgár.

A dörzsöltebb számít e végre, s minden értéke más nevén szerepel, *megfoghatatlan.* Itt már jogos az „utóítélet", kalandor az illető. Egy-egy ilyen eset hagyján, belefér a Kálóba. Az már elgondolkodtató, *ugyanaz a személy több helyen is el tudja játszani ugyanazt a játékot.* Akad, aki már 4-5 helyen is *feketelistán* szerepel. Érthetetlen, hogy az új alkalmazó a hasonló profilú cégeknél miért nem érdeklődött időben, hisz az esetek többségében kiszűrhető lett volna a hiba. A felelőtlenség számláján milliók állnak.

A vállalkozások népszerű terepe *a kereskedelem.* A múltkoriban egy új céghez betoppanva meglepetten láttam, a vezető ugyanaz a személy, aki már több elsüllyedt hajót elhagyott. Sőt még felfüggesztett bírósági ítélet, majd az amnesztia miatt felfüggesztett eljárás is gazdagítja nacionáléját. Sok baja nem történhetett, a tönkrement káefté tartozásai háromszorosára rúgnak az alaptőkének. Ennyire nem lehettek ügyetlenek, annak a „pénznek — paripának" meg kell lennie valahol. S valószínűleg *meg is van az érinthetetlen magánszférában ügyesen elrejtve, tisztára mosva.* Ebből a gyanútlan hitelező egy garast sem fog látni.

A vállalkozó lehet kárvallott, vagy ő tehet másokat tönkre. Egy biztos, a hiszékenység, a felületesség nagy kockázat. Biztosítékok nélkül, amíg az egyik félnek aranybánya az ügylet, a másiknak tönkremenés. Emberek, kemény világban élünk, tanuljuk meg végre, nem babrá megy a játék!

T. Sz. I.

Algyő, Zsana emlékei

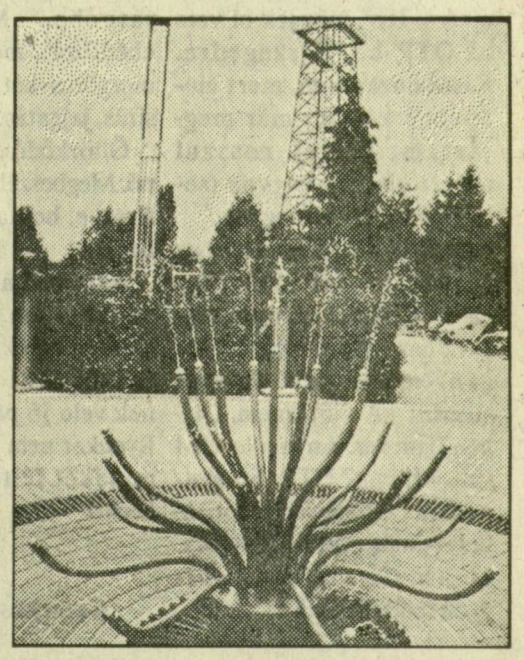

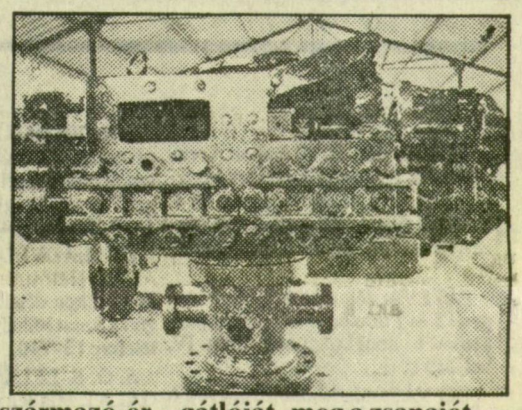

Zalaegerszegen, a hazai olajipar egyik központjában érdekes szabadtéri kiállítás várja a látogatókat, jó néhány, a mi vidékünkről származó érdekességgel. Gyenes Kálmán képösszeállításában bemutatja a híres-neves algyői 168-as kút kitörésgátlóját, meg a zsanaiét — talpazatán az első ágyúlövés nyomával —, s néhány „látképet", az olajipari kiállításról.

Románia

Katasztrófaleltár

Megdöbbentő adatokat hozott nyilvánosságra a román gazdaság állapotáról az ottani statisztikai hivatal korábban szigorúan titkos adatai alapján a *Romania Libera* című lap.

A nemzeti vagyonnak aggasztóan *nagy része lepusztult,* elavult, közgazdasági értelemben *nullára* írható. Különösen a tudományos kutatásban és az infrastruktúrában katasztrofális az eszközök állapota. Mindennek következménye, hogy ma Romániában *egy vasúti utazás beláthatatlan végű kaland,* s a tudományos kutatóhelyek nagy részén eszközök hiányában *áll a munka.*

A beruházások az eszelősen magas felhalmozási hányad következtében látványos számokkal jellemezhetők, ám ezek olyan aránytalanságokhoz vezettek, amelyek önmagukban megbénítják az ország gazdaságát. A nyersanyagtartalékokat kimerítették, az energiagazdálkodás nincs összhangban a rohamosan emelkedő villamosenergia-fogyasztással.

Az elmúlt egy évtizedben Románia vitathatatlanul *Európa legszegényebb országa lett.* Ráadásul, további gazdasági csődhelyzetek sorozatát sejtető belső aránytalanságok terhelik az amúgy is *alig működő országot.* A beruházások *ötven százalékát* fordították *az iparra,* ennek következtében *az egészségügy, az oktatás, a szolgáltatás, az infrastruktúra, a lakásépítés,* szinte *reménytelen* helyzetbe került. Erre a területre sok-sok éven át alig a felét-harmadát költötték annak, amekkora hányadot ezek a beruházások a fejlett országokban kapnak.

A gazdasági megalománia szörnyszülöttei: a mára működésképtelen kohászati és vegyipari kombinátok, a Duna—Fekete-tenger, Bukarest—Duna-csatorna, a bukaresti közigazgatási központ. A legtöbb nagy beruházás soha egy fillér hasznot sem hozott: a Duna—Fekete-tenger csatorna, a mai napig hatalmas költségvetési támogatással tud csak működni.

A világgazdasági folyamatoktól való teljes elszakadást jelzi, hogy az energiaigényes ágazatok arányukban is egyre többet, ma már az egész ipar energiafelhasználásának *több mint felét* fogyasztják el, ugyanakkor, az ipar termelési értékének *alig egyötödét* adják. A slatinai alumíniumipari vállalat például tavaly annyi villanyáramot használt el, mint Románia egész lakossága!

Az export-import összefüggések is szinte minden ésszerűséget nélkülöznek. A nehézipar számára szinte minden nyersanyagot *importálni kell,* ugyanakkor a hazai gyártású fogyasztási cikkek csaknem *nyolcvan(!)* százalékát folyamatosan külföldön adták el.

Élelmiszerekből is egyre kevesebbet kap a lakosság, *tavaly egy lakosra 10,4 kg hús, 10,9 kg hústermék, 1 kg húskonzerv, 2,3 kg hal, 23,4 liter tej, 8,6 liter étolaj jutott* — nagyrészt *jegyre.* Ezek a mennyiségek körülbelül egynegyedét teszik ki a fejlett országok egy főre eső fogyasztásának.

A román mezőgazdaságban túlzás nélkül lehet állítani: ma csaknem *középkori állapotok* uralkodnak. A növénytermesztésben az európai termésátlagok *alig felét,* az állattenyésztésben *egynegyedét* produkálják.

Románia a lakásépítésben, a tartós fogyasztási cikkekkel való ellátásban, az orvosok arányát tekintve *az európai lista végén áll.* Ha lehet, még ennél is súlyosabb *a demográfiai helyzet.* A születések száma aránylag magas, de *a csecsemőhalandóság kirívóan rossz egészségügyi életminőségű állapotokat jelez.* A halálozási arányok az európai átlag két-háromszorosát teszik ki, egy japán nyolc és fél évvel él tovább átlagosan egy román állampolgárnál. Mindezek olyan súlyos teherként nehezednek az országra, hogy még egy gyors politikai konszolidáció után is évtizedekben kellene azt az időt mérni, amíg a ma Európa perifériájára szorult román gazdaság talpra állítható.

Századokon át

A Pávai-Vajna család múltjáról

A tavasziban Marosvásárhelyről írván (A „tűzhely" megközelítése; köszönet a kiegészítő levelekért és telefonhívásokért!), átnézve a Bolyai családdal kapcsolatos irományaimat, a két „nagy" mármint Farkas és János (apa és fia) felmenőiről is felfrissítettem ismereteimet. Ha nem élnék Szegeden, talán föl sem figyelnék Bolyai Farkas édesanyjának (tehát Bolyai János apai nagyanyjának) a nevére. Bolyai Gáspárnak ugyanis a neje Pávai-Vajna Julianna volt.

Másnap elzarándokoltam az Anna-kúthoz, megtekinteni a Pávai-Vajna Ferenc emléktábláját. S megszülettek a kérdések eme zarándoklat nyomán — amikre eddig nem kaptam választ. A tudománytörténészek szerint Bolyai Gáspár 1770. körül vette nőül Pávai-Vajna Juliannát; Pávai-Vajna Ferenc nagy-alföldi munkássága pedig e század huszas-harmincas éveiben tetőzött, mellőzöttsége pedig a negyvenes évek végén, az ötvenes évek elején.

Vajon, egyenesági leszármazottja a „szegedi" Pávai-Vajna azon családnak, melyből a Bolyaiak anyja is nagyanyja is gyökerezik? A háromszéki Páva községből tudtommal jelenleg Szegeden csupán egyetlen család számítja felmenőit, s mivel a Vajna családnév elég ritka, talán a geneológusok könnyűszerrel fel tudnák deríteni az igazságot, mely egyúttal gyarapítaná és kiegészítené azt a tételt, miszerint a tudománytörténetben, jobban mondva a tudományok művelésében voltak (vannak és lesznek) „fejedelmi" családok, amelyek búvópatakként képesek föl-föltűnni egy-egy különös adottságú egyén revén a történelemben. Ugyanis e sorok írójának szent meggyőződése, hogy a történelemtudomány, bár egyelőre a meghonosodott egyetemes szemlélettől nem képes elrugaszkodni, előbb-utóbb, rekompenzációs alapon, meg fogja adni a „császárnak" azt, ami a császáré: a tudományok jeles művelői életművükkel olyan mértékben befolyásolták életünk alakulását, amit csak utólag, a távlatok birtokában leszünk képesek felbecsülni. Végeredményben — és szerencsénkre — az emberiség alapvetően egy olyan jövő felé halad, melynek meghatározottságát a különleges adottságokkal bíró tudósok alapozták meg.

„Semmiből egy új, más világot teremtettem" — írta lelkesen Temesvárról Bolyai János Marosvásárhelyt élő édesapjának, Bolyai Farkasnak. E levél keltezésének ideje: 1823 novembere. Valamikor és valahol már leírtam: ez az esztendő Petőfi Sándor születésének az éve. A mai űrtudomány e felismerésen alapul. A fiatal Bolyai érdemeit nem csökkenti az a tény, hogy nagyjából vele egy időben a német Gauss és az orosz Lobacsevszkij is hasonló fölismerésre jutott. Ellenben (tudomásom szerint) a temesvári fizikus, id. Toró Tibor birtokában levő levél jelzi: a megfogalmazás elsődlegessége a Bolyai Jánosé.

A Szeged múltjával foglalkozó tudománytörténészek (szerencsénkre) egy pillanatig sem veszejtették szem elől e térség jeles személyiségeit — mérvadó e szempontból, hogy Pávai-Vajna Ferenc szerepe az Alföld gáz- és olajkincsének feltárásában minden alkalommal megkapja a maga egyértelmű méltatását. A hidrológus-geológus Pávai-Vajna, mint az egzakt tudományok művelője, pontosan azt tette le az asztalra, amit az utókor (a jelen) elismer tevékenysége tárházából.

Személy szerint rendkívül érdeklődve várom föltételezésem, megérzésem (ez már némely órákban vággyá torzult: bárcsak igazolódna . . .) bizonyosságát, avagy légből kapott voltát.

A Bolyaiak és a szegedi Pávai-Vajna rokonsága rendkívül érdekes helyzetet teremt; amennyiben nem valószínűsíthető a kapcsolat, e három személyiség tudományos érdemeiből jottányit sem von le...

Pataki Sándor